

IV.

St. Petersburg, 13 apr. 1889

Iubite Domnule Hasdeu,

Am scris de cîteva zile scrisoarea ce Vi-o trimet asupra d-lui Sircu și m-am tot îndoit de e bine sau nu ceea ce fac. La urma urmelor, am văzut că nu fac un lucru inmoral (*sic*) descriind pe un om așa cum este, mai ales că acel om a avut lașitatea să scrie minciuni despre mine, cu scopul de a-mi face vrăjmași. Fiind informat despre aceasta, am crezut ceea ce mi-a scris Bianu nu de mult, căci nu înțeleg ce interes ar fi avut dl. Sircu să-mi provoace dușmani (*sic*) prin comunicări false¹ [...]

Al Dv. devotat

I. BOGDAN

P.S. V-aș ruga să mă faceți atent dacă veți ceti articolul despre diploma birlădeană² la greșelile ce le-am putut face în etimologia orașelor. N-am găsit în izvoarele ce le am aici la îndemînă ce formă avea în limba noastră Galațul prin sec. 14—15. Istoria veche a orașului mi-e necunoscută. La Birlad și Tecuci mi se pare că n-am greșit etimologiile. Despre restul lucrării, cred că nu veți avea nimic în contră-i.

V.

St. Petersburg, 3 mai [18]89

Iubite Domnule Hasdeu³,

În scrisoarea despre dl. Sircu V-am comunicat niște fapte, care după o judecată mai rece am văzut că nu pot fi divulgate, fără să risc a avea neplăceri în urma lor. Sînt încredințat că Dv., ca om cu experiență, ați văzut însuși aceasta și n-ați făcut cunoscut nimăruia ceea ce V-am scris. Dacă s-ar divulga niște lucruri, care le știu numai eu din spusele lui Sircu între patru ochi, el ar putea să le tăgăduiască și să mă facă calumniator. Am fost prea orbit de minie ca să nu văd aceasta cînd V-am scris acea lungă epistolă, provocat fiind de împărțirile lui Bianu și de purtarea d-lui Sircu față de mine. Bianu îmi scrie că se pregătește chemarea d-lui Sircu la noi; Sircu îmi spune că el «știe pentru ce nu mi se dă ajutorul cerut de la minister», Sămureanu îmi scrie că Sircu ar fi cel mai bun profesor de slavistică la noi (Sămureanu reflectă ideile lui Crețulescu), toate acestea m-a făcut să-mi închipuiesc că în adevăr să prepară chemarea d-lui Sircu. Am mai văzut și proiectul lui Maioreșcu cu paragraful despre profesorii români din străinătate, care pot fi chemați de-a dreptul chiar în calitate de extraordinari și combinînd aceasta cu spusa lui Sircu că «știe pentru ce nu mi se dă ajutorul» și cu netrimiteră bursei — am crezut că Sircu, a cărui purtare echivocă a fost totdeauna așa încît l-am ținut capabil de orice intrigă, prin oamenii lui a izbutit să-l cheme la noi și pe mine să mă cheme îndărăt, să-mi taie mersul studiilor tocmai la mijlocul lor. Dacă aș fi un om mai rece, n-aș fi ajuns la astfel de combinații; nervozitatea mea și convingerea că la noi nu se ține samă de nimic m-au făcut să cred că și aceasta e posibilă. Dl. Sircu, din conversațiile ce le-am avut cu foștii și actualii lui colegi, mi se pare așa de compromis în cariera lui profesorală, încît cu greu cred că va izbuti să-l numească aci. Auzind de la el că Dv. sînteți supărat pe dînsul, mi-am închipuit că ministerul a și hotărît a-l chema și că Dv. V-ați opus. Sub impresia acestor idei V-am scris epistola în care V-am comunicat numai fapte adevărate, ca să vedeți cu ce fel de om ne-am procopsi dacă l-am avea la noi.

Conștiința mea e pe de o parte împăcată că n-am spus nici o minciună intenționată, nici o calumnie, pe de altă parte însă sînt neliniștit în conștiința mea că am abuzat de încrederea unui om și am divulgat lucruri ce i-am făgăduit să nu le spui nimăruia. Aceasta e o faptă urită și prima faptă urită în viața mea.

Am fost într-un moment stăpînit de patimile oarbe, de care se vede că nici un om nu poate scăpa. Am vrut să fac capital din paguba altuia [...]⁴.

¹ Urmează aprecieri asemănătoare celor din scrisoarea precedentă.² Studiul lui I. Bogdan intitulat *Diploma birlădeană din 1134 și Principatul Birladului. O încercare de critică diplomatică slavo-română*, tipărit în 1889 în AAR (și în extras).³ Scrisoare semnalată de D. P. Bogdan, *Legăturile...*, p. 186, nr. 38.⁴ Sînt repetate aceleași părieri despre Sircu expuse în scrisoarea din 28 dec. 1888.

Pentru unele amănunte privind relațiile lui I. Bogdan cu P. A. Sircu, care la început erau prietenești, vezi: D. P. Bogdan, *op. cit.*, p. 186, anexa 10 (scrisoarea din 12 oct. 1888 către I. Bianu) și p. 232, anexa 24 (scrisoarea din 7 II. 1889) La 28 IX 1888 I. Bogdan îi scria lui I. Bianu că P. A. Sircu «știe bine bulgara» (cf. p. 216, anexa 7). În afară de prietenia lui cu B. P. Hasdeu, P. A. Sircu a avut legături cu I. Bianu, Gr. Tocilescu, Gh. Bariț, I. Slavici (vezi D. P. Bogdan, *Basarabeanul Polihron Sircu*, p. 16).